

Knud Krogh heldur, at lýsing Jóhannesar av føroyska landnáminum, soleiðis sum hann sær tað av kanningum av plantusáð, er als ikki nóg væl grundað. Jóhannes Johansen hevur ikki í nóg stóran mun gjørt vart við ta stóru óvissu, ið má standast av at nýta tær so-nevndu kolevni-14 tíðarfestingarnar, ið hann byggir úrslit sín á. Kanningar Jóhannesar eru m.a. gjørdar í Mykinesi.

spyrst um, siggjast byrja, umenn tær tó ikki siggjast á einum og sama diagrammi, so tykist myndin passa so væl, at tað hevur verið freistandi at koma við teirri áður-nevndu heildartulkingini, uttan í serligan mun at seta fram tey sterku fyri-varni og tær atfinningar, ið áttu at hoyrt til.

Tað er ikki bara tað, at hugsanarstöðið, sum nevnt, tykist byggja á eina avloðað søgumynd, men umframt eru mangar orsakir til at seta spurnar-tekin við tíðarfestingarnar, ið takkað verið sáð-diagrammunum kunnu fáast at vera so tíðliga í tíðini. Vit vita av royndum, at slíkar tíðarfestingar í sera mongum forum visa alt ov langt aftur í tíðina.

Búsetingarsøguni við-vikjandi má Dicuil takast við størsta fyrivarni. Kanska eru tað Føroyar, hann nevnið, kanska ikki. Vissu fáa vit ikki. Men tað, sum í hesum sambandi hevur størstan týdning, er eisini nakað annað: Um so er, at papar veruliga hava verið í Føroyum, so eiga vit neyv-an at kunna vænta at finna farvegin eftir teir í einum sáðdiagrammi.

Einið hjá hesum írsku munkum kunnu vit neyv-an við nokrum rætti fata sum búseting í veruligari merking. Um nakrir teirra veruliga hava verið í Føroyum — tað kann væl hugsast — so má talan vera um eitt sera lítið »yvirskot« av tí helst sera avmarkaða tali á monnum, ið mannaðu ta serligu írsku kristnu rørsu, ið hendi til endamáls at liva

tað fullkomna einbýlis-livið. Neyvan kann talan hava verið um húsdýra-hald og landbúnað í so stóran mun, at tað kundi ávirka gróðurin munandi og sostatt siggjast í sáð-diagrammunum. Annars vita vit als ikki, hvussu farvegurin eftir mentan teirra skal siggja út, tí heldur ikki í heimlandi teirra eru dømi funnin.

Siggja vit í sáðdiagrammunum úr Føroyum broytingar í gróðrinum, ið stava frá, at menniskju eru komin higar við húsdýrum, ið ganga á beiti og tí broyta gróðurin munandi, so er tað við óðrøum orðum neyv-an rimiligt at geva papunum skuldina fyrri tað. Og hvat norrøni búseting viðvíkir, so vita vit í dag frá fleiri samsvarandi dømi keldum at siga, at norðbúgar ið hvussu so er seinast í 700-árunum sigldu langferðir um bretsku oyggjarnar. Og ið hvussu so er longu frá hesum hvarvi hava vit orsök til at vænta, at norðbúgar stínga seg upp undir Føroyum og kanna møguleikarnar fyrri búseting.

Soleiðis má myndin siggja út. Og líta vit at sáðdiagrammunum og vitnisburðum teirra um, at menniskju koma higar, í hesum ljósi, so haldi eg tað liggja nær at spyrja, um ikki oll tekin í diagrammunum til, at menniskju og húsdýr eru komin til oyggjarnar, kunnu setast í samband við norrønu búsetingina.

Eg vil halda, at soleiðis er. Júst, vil onkur spyrja, hvat so við tí landnámi í Tjornuvík og Myki-

nesi, ið er tíðarfest til 600-árin? So tíðliga kunnu norðbúgar tá ikki hava verið í Føroyum. Nei — neyv-an. Men spurningurin er eisini, um hendan tíðarfesting so tíðliga í tíðini er eftirfarandi yvirhøvur. Jóhannes Johansen hevur ikki í nóg stóran mun gjørt vart við ta stóru óvissu, ið má standast av at nýta tær so-nevndu kolevni-14 tíðarfestingarnar, ið hann byggir úrslit sín á. Slíkar tíðarfestingar kunnu ikki uttan víðari nýttast í søguligari tíðarred, tá tær eru gjørdar burtur úr tilfari av tí slag, her er talan um. Samanumtikið eru tær heftar av eini óvissu, ið røkkur umleið eina öld, og aftrat tí kemur, at mong víðurskipti kunnu fara til, at slíkar tíðarfestingar mangan verða alt ov »gamlar«. Eitt lítið vet av »öreinsku« í tilfarinum er nóg mikið til, at tíðarfestingin verður tvær öldir ov gomul. Slík öreinska kann standast av mongum ávum, men mangan kemur hon av, at eldri livrúnið tilfar frá lendinum uttanum blandast upp í royndartíðarið — t.d. kann tað vera flutt hagar við omanávatni.

Sum sagt haldi eg ikki, at nóg haldgott stóði finst í tilfarinum, sum nú er tókt, undir teirri viðfatandi niðurstøðu, at ein verulig búseting hevur verið í Føroyum undan norrønu niðurstøðuni.

Men hin vegin skal dentur leggjast á, at teir spurningar, ið eru á lofti í tilfarinum, sum Jóhannes hevur lagt fram, eru av sera stórum týdningi, eis-

ini fyrri søguligu og fornfrøðiligu granskingina. Tí slepst ikki undan, at hildið verður fram við arbeidinum í samstarvi við t.d. fornfrøðingar. Ikki fyrr enn eitt størri tal av kanningum ymsastaðni frá í Føroyum er fingið til vega — og ikki at gloyma ein longri røð av kolevni-14 tíðarfestingum av ivaleysum tilfarsroyndum av landnámsuppruna — er tað ráðiligt at gera eina endaliga niðurstøðu um hetta káma skeiðið í Føroya søgu.

Tjakið um, hvør orsøkin var til norrønu niðurstøðuna í vikingaöld í m.a. Føroyum, Islandi og Grønlandi kyknar upp aftur og aftur millum søgumenn og fornfrøðingar. Eftir minum tykki er ein hovudsøksøk til, at norrøni bøndur gjørdur hesar stóru niðurstøður, at teir leitaðu eftir orðum, albeittum graslendi. Tað er ikki ótemjandi frælsishugur, ikki bardagi og fríðloysi, ið fyrst av øllum hevur elvt fólk at fara slíkar ferðir, soleiðis sum

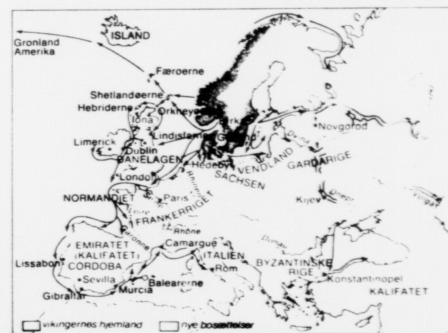
sagt verður frá í gomlum søgum, men heldur líkindi til at finna føði til tey húsdýrini, ið vóru neyðuga grundarlagið undir matvøruframleiðslu teirra. Tí eri eg sjálvsagt sera áhugaður og glaður fyrri gróðarsøguligu kanningarnar hjá Jóhannesi í sambandi við landnámið. Tí tað hevur stóran týdning at visa á, hvat hendir, tá dýr og menniskju leggja eitt lendi undir seg, at gera greitt, hvussu gróðurin verður fyrri stórvægis broytingum, ið kunnu siga frá, hvussu hesi menniskju livjargaðu sær.

Slíkar kanningar hava ikki einans avgerandi týdning fyrri, at søgumynd okkara verður útbygd, men tær kunnu eisini hava stóran týdning fyrri gerandisdaginum í dag. Just í norrøna økinum — her hugsi eg fyrst og fremst um Island og Grønland — er tað í dag eitt stórt vandamál at tryggja, at gróðurin, og harvið svøðurin, verður ikki fyrirbeindur av ov nógvum biti. Ein háttur at fáa til vega

royndir í at viðgera hesar spurningar, sum í framtíðini kunnu verða av allar størsta týdningi fyrri fólk-ið í hesum oyggjalondum, er jú at kanna, hvørjar avleiðingar vórðu av, at stórar skipanir av húsdýrum biti gróðurin, og av hesum læra, hvat nú eigur at verða gjørt, og serliga hvat ikki eigur at verða gjørt. Við ritgerðum Jóhannesar er, hvat Føroyum viðvíkir, eitt gott stóði langt undir slíkar kanningar.

bj tiddi

sosialurin
telf. 11820

Tað er ikki ótemjandi frælsishugur, ikki bardagi og fríðloysi, ið hevur elvt norðbúgvum at fara til Føroya, men heldur líkindi til at finna føði til húsdýrini